

El nombre d'ancians a l'espera d'accedir a una plaça pública de residència s'ha reduït un 12,4% des d'abans de la pandèmia. La crisi sanitària ha causat estralls en els geriàtrics i entre els aprenentatges que ha deixat la Covid destaca la divisió en unitats de convivència, que permet una atenció més individualitzada.

TERCERA EDAT ALS GERIÀTRICS DESPRÉS DE LA PANDÈMIA

Les llistes d'espera a les residències baixen més d'un 12% des de la Covid

Ara hi ha 1.153 usuaris esperant plaça a les públiques, 163 menys que el 2019

LLEIDA | La llista d'espera per entrar en una residència de Lleida s'ha reduït un 12,4% des del novembre del 2019, abans de la crisi de la Covid. En concret, hi ha 163 persones menys que esperen accedir a una plaça pública, que són la majoria a la demarcació, segons van assegurar fonts de la conselleria de Drets Socials. D'aquesta manera, fa dos anys hi havia 1.316 persones esperant plaça, encara que 370 havien renunciat a entrar en un centre en alguna ocasió, alguns fins a onze vegades. A començaments d'aquest mes la llista d'espera era de 1.153, mentre que els que han declinat l'accés a un geriàtric han augmentat fins a 470, alguns en quinze ocasions.

Pel que fa a les causes d'aquest descens, no totes serien atribuïbles a l'entrada de nous usuaris per la mort dels interns. Si bé és cert que 337 usuaris de residències de Lleida van morir per coronavirus i van quedar places lliures als centres afectes pels brots, fonts del sector van apuntar que també hi ha pogut haver un descens en el nombre de sol·licituds o persones que hagin optat per esborrar-se de la llista d'espera. La por del contagi també ha disuadit d'ingressar les persones grans a residències, per la qual cosa la tendència és que es quedin més temps a casa, garantint una millor atenció domiciliària abans d'ingressar en un centre residencial, una tesi que també avala la patronal.

Els geriàtrics han estat en el punt de mira des de l'inici de la crisi sanitària. Falta de personal i de mitjans materials van contribuir a convertir les residències per a la tercera edat en la baula més feble de la pandèmia. Els centres geriàtrics van registrar gran part dels morts per Covid i les greus carències en alguns van portar la Generalitat a intervenir-los. Aquest va ser el cas, per exemple, de la residència de Tremp, on a finals de l'any passat van morir 61 usuaris arran d'un brot en el qual es van infectar la pràctica totalitat dels residents. Aquest cas es troba actualment sota investigació judicial (vegeu el desglossament inferior).

Entre els aprenentatges que la pandèmia deixa a les residències, s'ha introduït una major divisió dels avis en unitats de convivència. Aquesta va

DOS EXEMPLES A LLEIDA

Activitats en una de les microresidències del Centre Geriàtric Lleida.

Centre Geriàtric Lleida: reinventar-se per donar una millor atenció

El Centre Geriàtric Lleida ha aprofitat la pandèmia per reinventar-se i orientar-se cap a una atenció més individualitzada. El centre s'ha dividit en cinc microresidències i ha implantat la metodologia *I Feel*, en la qual els avis són els protagonistes. Busquen potenciar-ne l'autonomia. La directora, Carol Mitjana, va explicar que "tu canvis de domicili, però no tens per què canviar de vida". Una de les innovacions d'aquest sistema és "despertar-se amb un altre aire", que consisteix que cada usuari elegeix quan i com començar el dia. Quan va esclatar la pandèmia, els treballadors es van confinar durant un mes amb els usuaris i això va potenciar que es creessin uns vincles "molt especials".

Imatge d'arxiu de la façana de la residència de Tremp.

Residència Fiella de Tremp: reforç del suport sanitari al cap d'un any nefast

"El pla de contingència del centre ens garanteix seguretat i una resposta immediata per delimitar possibles contagis i evitar situacions de perill com les viscudes fa un any".

La nova directora del geriàtric del Jussà, en mans de Sant Joan de Déu des que va ser intervingut pel Govern a finals del 2020 i investigat per la mort de seixanta-un residents, Aida Monclús, va insistir en la necessitat de reforçar el suport sanitari, "és molt més exhaustiu, treballarem conjuntament l'àmbit sanitari i social". Els usuaris estan "segurs i amb confiança". "Reben visites, poden sortir i fer activitats amb el seu grup bombolla en espais sectoritzats."

TERCERA EDAT ALS GERIÀTRICS POSTPANDEMIA

Les residències i els seus usuaris van ser, amb diferència, els més perjudicats per la crisi sanitària. A Lleida, 337 usuaris d'aquests centres van morir per Covid i només al geriàtric de Trep hi va haver 61 defuncions.

Segons la patronal ACCRA, els preus a les residències privades de Catalunya s'acosten als 2.000 euros al mes. Contrasten amb els 9.000 euros de Noruega o els 1.300 euros mensuals de la República Txeca.

ser una mesura derivada de la Covid i que busca prevenir que els contagis s'estenguin per tot el centre en cas que n'hi hagi algun.

No obstant, tant la directora general d'Autonomia Personal de la Generalitat, Montserrat Vilella, com la directora general de l'Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACCRA, la patronal del sector), Montse Llopis, van explicar que aquesta divisió en grups permet oferir una atenció més individualitzada. Residències com el Centre Geriàtric Lleida o la Llar de Sant Josep de la Seu mantindran aquestes divisions.

Vilella es va referir als protocols conjunts entre les conselleries de Salut i Drets Socials i a l'impuls d'un model més integral entre l'atenció social i sanitària. Llopis va destacar que la pandèmia els ha fet aprendre nous procediments per a la protecció dels més grans, com el reforç de les mesures d'higiene per prevenir l'entrada de la Covid i les eines de tractament psicològic.

L'arribada de les vacunes va suposar un abans i un després en l'abordatge de la pandèmia. Els morts van caure en picat i han passat a ser casos aïllats. Les restriccions s'han suavitzat i els usuaris han pogut recuperar els passejos per l'exterior dels centres i les visites, que en la primera onada estaven prohibits. Això va suposar una millora a nivell emocional per als avis.

Per la seua part, els sindicats UGT i CCOO posen sobre la taula deficiències com les ràtios excessives de residents per cada un dels treballadors i salaris baixos. La Generalitat de Catalunya va anunciar mesos enrere un augment de la seua aportació per cada plaça concertada a les residències, al passar dels 1.869 euros al mes actuals a 1.944.

Aquesta pujada estava vinculada al fet que el personal rebés un increment salarial del sis per cent. El conveni laboral a què s'acullen actualment la majoria de centres, segons fonts sindicals, assigna als auxiliars menys de mil euros bruts al mes. Es tracta d'una mesura que no inclou tots els centres i que tampoc no s'ha implementat encara en aquells que sí que poden beneficiar-se'n. És objecte de recursos per part dels exclosos.

Informació elaborada per:
X. Rodríguez / M. Molina /
E. Farnell / R. Ramírez / C.
Sans / L. Pedrós / J. Gómez

Montse, Lorena, Mireia

LLAR DE SANT JOSEP (LA SEU D'URGELL)

«Mantindrem el treball en unitats de convivència»

■ Els protocols continuen "vius" i es modifiquen sovint en funció de la situació sanitària però hi ha aspectes que "hem interioritzat i es mantindran per protegir-nos davant d'aquesta i altres amenaces", explica la doctora de la Llar de Sant Josep de la Seu, Montse Bonet. El centre ha creat tres grups de residents amb una

vintena de persones cada un i aquests es mantindran. I ha fet el mateix amb els treballadors, encara que la Lorena Gravet, treballadora social, reconeix que "alguns períodes resulten complicats per les baixes que provoquen els confinaments". "Les situacions límit serveixen per aprendre i aquesta no ha estat una excepció", va dir Bonet. El centre continua tenint present el protocol sanitari per evitar possibles contagis però Bonet apunta que "ens estem centrant també en la part emocional dels residents, sense tant aïllament i cada vegada més activitats amb els nuclis de convivència".

Amadora Piedrafita

CENTRE GERIÀTRIC LLEIDA

«Si vull fer una cosa la faig,estic molt a gust»

■ Amadora Piedrafita explica que "estic a gust,estic molt bé" al Centre Geriàtric Lleida. "Si vull fer una cosa, la faig", com per exemple cuidar-se de les plantes que hi ha a la residència. "Em va agradar molt el festival Primabuela Sound", una de les iniciatives que es va impulsar des del centre, que li va suposar "una alegria", i va dir que "en la vida això no m'havia passat mai".

Caridad Navarro

CENTRE GERIÀTRIC LLEIDA

«Vaig venir amb la intenció d'anar-me'n, però ara ja no vull»

■ Caridad Navarro va entrar al Centre Geriàtric Lleida fa aproximadament un mes. Assegura que està molt a gust, tot i que reconeix que "vaig venir amb la intenció d'anar-me'n al cap d'una setmana, un mes o dos mesos, però ara no me'n vaig". "Camino jo sola, malgrat que tinc les cames malament i em feia por per si queia", va dir. Afirma que "m'estimo tots els treballadors" de la residència.

Francesc Sala

RESIDENCIA EL CARME (TÀRREGA)

«La pandèmia ha suposat càrregues emocionals dures»

■ El director d'operacions de la Llar d'Avis del Carme, Francesc Sala, reconeix que la gestió de la pandèmia al geriàtric "ha suposat càrregues emocionals dures" i fins i tot alguns treballadors han decidit deixar el sector perquè "no han aconseguit superar la pressió d'aquest any i mig".

També els ha estat complicat passar de ser un centre totalment obert a restringir l'accés.

Montse Boqué

RESIDENCIA SANT ANTONI (TÀRREGA)

«Ens passa factura a nivell personal i professional»

■ Salaris baixos i ràtios excessives d'usuaris per cada persona a la seua cura són algunes carències que denuncien tant CCOO com UGT. Les atribueixen en bona mesura a una normativa poc exigent cap als titulars de residències i recalquen que aquestes deficiències en l'àmbit laboral repercuteixen de forma negativa en l'atenció que reben els ancians.

"El sector està trinxat", va afirmar Helena Motos (CCOO), que va apuntar que "el 90% són dones i, després de resistir els envits de la pandèmia des del principi, ara estan fins i tot pitjor que abans". Va assenyalar que la contractació a mitja jornada va a l'alça i que es mantenen les altes ràtios de fins a 14 ancians per a cada gerocultora. "Hi ha residències on el perso-

GENERALITAT

«Cal avançar cap a un model que estigui més centrat en les persones»

■ La directora general d'Autonomia Personal de la Generalitat, Montserrat Vilella, va explicar que una de les línies de treball per millorar el sector de les residències és reforçar encara més la qualitat de l'atenció i avançar cap a un model que estigui "més centrat en les persones". En aquest sentit, va assenyalar que "els grups petits de convivència són importants".

També va destacar que "una de les evidències claríssimes" que ha deixat la crisi sanitària del coronavirus és la necessitat que existeixi un model "més integrat entre l'atenció social i sanitària".

Així mateix, Vilella va assegurar que els protocols conjunts entre les conselleries de Salut i Drets Socials han vingut per quedar-se. Aquests inclouen

mesures de prevenció davant la Covid i va dir que algunes d'aquestes es podrien mantenir, com per exemple els grups estables de convivència d'usuaris i treballadors. Aquest treball en comú d'ambdós departaments de la Generalitat ja existia abans que esclatés la pandèmia, malgrat que era "més esporàdic". Ara duen a terme "una reunió setmanal per anar valorant i abordant la situació" del coronavirus als centres.

Per poder millorar el sector de les residències, la directora general d'Autonomia Personal també va defensar dur a terme millores a nivell del personal. Per exemple, va apostar per "apujar les tarifes que paguem per plaça per abaixar les ràtios". De fet, aquesta és una de les reivindicacions dels sindicats.

Algunes de les mesures que s'han implantat per la Covid es mantindran, com per exemple els grups estables de convivència. El Govern també seguirà amb els protocols conjunts de Salut i Drets Socials.

CCOO i UGT, per la seua part, denuncien carències com els baixos salaris i les ràtios excessives d'usuaris per cada treballador. Asseguren que les deficiències a nivell laboral repercuteixen en l'atenció que es fa als avis.

Maria i Carmen
LLAR DE SANT JOSEP (LA SEU D'URGELL)

«El virus ens ha ensenyat a ser més resilents»

■ La Maria Carbonell i la Carmen Vilarrubla resideixen a la Llar de Sant Josep de la Seu des de fa uns vuit mesos. Han après a tenir paciència, a

adaptar-se i a ser més resilents del que ja eren. Vilarrubla va ingressar quan no havia pogut rebre la segona dosi de la vacuna i recorda els 10 dies d'aïllament a què es va haver de sotmetre. “Va ser molt dur haver de passar-los totalment sola tancada en una habitació.” Carbonell, per la seua part, apunta que “mai abans no havia viscut res tan dur i no ens en queda altra que tenir molta paciència”.

Josep Arumí
RESIDÈNCIA SANT ANTONI (TÀRREGA)

«Temia contagiar-me, especialment pels meus familiars»

■ El Josep Arumí va dir “haver passat por al contagi, especialment pels meus familiars” però gràcies a la “paciència” la situació ha millorat. Lamenta que “hi ha poca cultura i interès a saber què passa al món”.

Maria Mureu
RESIDÈNCIA EL CARME (TÀRREGA)

«Tinc plena confiança en la ciència i la medicina»

■ “He viscut la pandèmia amb molta por perquè no sabia el que era, ni se sap encara”, assegura la Maria Mureu, usuària de la residència El Carme de Tàrrega. “Tinc fe en els professionals de la ciència i la medicina”, diu.

Dolors Segura
RESIDÈNCIA EL CARME (TÀRREGA)

«No hem pogut sortir, però no he tingut por»

■ “Aquest any i mig de pandèmia l'he viscut bé, aquí massa quieta, no he pogut sortir, tot i això no he tingut por. Malgrat que ara ja podria sortir, no ho he fet perquè les cames i els genolls no m'aguanten.”

■ Des de la residència Sant Antoni de Tàrrega, la psicòloga Montse Boqué afirma que “malgrat que crec que anem per bon camí, la pandèmia ens està passant factura, a nivell personal i professional”. “En els mesos d'angoixa vam detectar contractures, migranyes i problemes digestius a usuaris, treballadors i familiars, que es mantenen amb el temps, i tot prové d'una psicomatització de la pandèmia que estem intentant gestionar com podem”.

Reconeix que els primers mesos van ser “molt complicats, especialment per a usuaris amb les capacitats cognitives intactes, que van passar molta por, ens vam sentir sols, era angoixant”.

Ara la situació ha millorat, especialment amb l'arribada de vacunes i de material de protecció.

Ramona Teixidó
CA LA CILETA (EL PALAU D'ANGLESOLA)

«Ara sortim a passeig amb voluntaris i això ens dona vida»

■ La Ramona Teixidó és una usuària de la residència de Ca La Cileta del Palau d'Anglesola des de fa un parell d'anys, per la qual cosa va viure el confinament de la pandèmia de la Covid-19 allà. “No ens hem pogut moure i sí que ha estat pesat, però és el que ens ha tocat viure i ens hem hagut d'aguantar. Ara ja podem tornar a sortir i aquí a la residència sortim de passeig amb els voluntaris una vegada a la setmana i això ens dona vida. Ja no tot és veure la tele i jugar a cartes. A més, jo em vaig casar als 23 anys i me'n vaig anar a viure a Gelmés. Ara he tornat a la residència del poble que em va veure nàixer i aquests dies que surto a passejar descobreixo un Palau totalment diferent de quan jo era jove. Em fa molta il·lusió.”

Laia Valverde
RESIDÈNCIA EL CARME (TÀRREGA)

«Als usuaris els feia por sortir sols al principi»

■ La Laia Valverde, educadora social de la residència Llar d'Avis del Carme, explica que la principal afectació als residents ha estat “a nivell emocional” ja que els autònoms van deixar de sortir i la resta no podien rebre visites. Malgrat això, indica que quan van poder fer les primeres sortides, alguns usuaris van coincidir a manifestar que “els feia por sortir sols ja que el terra tenia més desnivells” que al geriàtric al qual ja s'havien acostumat després de tant temps tancats.

També destaca que la seua principal prioritat va ser mantenir informats els usuaris des del minut zero: “Els hem anat comentant tots els protocols i les restriccions de manera que han viscut la situació amb confiança.”

SINDICATS

“Hi ha residències on el personal amb prou feines té 5 minuts per habitació”

nal amb prou feines té 5 minuts per a cada habitació i no hi ha grues per aixecar-los a tots al matí, així que ho fan a pes”, va explicar. “El personal treballarà amb antiinflamatoris per al dolor muscular i ansiolítics per a l'ansietat”, va concloure.

Per la seua part, Ramon Vilella (UGT) va advertir que “ara que hi torna a haver casos de Covid les direccions de

les residències no reforcen les plantilles”. Va assenyalar a més que, després de deixar enrere el tancament de residències a visitants i permetre les visites a les habitacions, “hi ha certa relaxació en les mesures de seguretat”. “Hi ha familiars que es treuen les mascaretes o passen per l'interior i el personal no pot exercir de policia”, va precisar.

■ “Abans d'acudir a una residència, s'hauria de facilitar que les persones es quedessin a casa seua i que tinguessin una bona atenció domiciliària abans d'ingressar en un centre especialitzat d'avis que hauria de ser l'última alternativa.” Així ho assegura la directora general de l'Associació Catalana de Recursos Assistencials (ACCRA), Montse Llopis. Va remarcar que l'experiència de la Covid ha estat molt dura i que hi ha hagut un abans i un després de la vacuna. Afirma que més d'un 93% dels professionals que es dediquen a aquesta feina estan vacunats amb la pauta completa però seria bo arribar al 100%. Pel que respecta als usuaris, ho estan gairebé al complet. “Treballar en això és dur”, per la qual cosa creu que el personal

PATRONAL

“S'ha de facilitar que els avis tinguin una bona atenció a domicili”

hauria de cobrar més i s'haurien d'apujar els sous, “sobretot després de la resposta que ha tingut, amb una atenció de 10” cap als avis. La Covid ha deixat moltes places buides per la qual cosa les llistes d'espera s'han anat reduint, tot i que van reprendre el ritme d'abans. No obstant, les famílies ja són més partidàries de cuidar els seus avis després dels efectes de la

pandèmia i l'ingrés a un centre residencial hauria de ser l'última alternativa, va puntualitzar. Entre els protocols que han vingut per quedar-se, a més dels higiènics, es pot destacar l'atenció en unitats reduïdes, encara que facilitant la interrelació i molt més rigor en el contacte amb els residents. Ingressar en una residència privada costa uns 2.000 euros mensuals.